НІВА

Год выдання V
№ 37 (237)
11 ВЕРАСНЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Дыспетчар службы руху аэрапорта пілот - спартсмен Мінскага аэраклуба Серафіма Герасіменка.
Глядзі: фотарэпартаж «Блакітныя дарогі Мінска», стар. 3.

У КРАІНЕ МАЎЧАННЯ

Доктар Гебельс крычаў на ўвесь свет: «Мы за мір! Нацыяналсацыялістычная Германія адстойвала і заўсёды будзе адстойваць міралюбівыя намаганні!»

За міністрам прапаганды, нага ў нагу, ішоў міністр замежных спраў Іахім фон Рібентроп.

Адначасова генералы ў сваіх берлінскіх кабінетах апрацоўвалі планы сусветнай агрэсіі, а фюрэр Адольф Гітлер, уверыўшы ў сваё «прызначэнне», марыў аб тысячагадовай германскай імперыі.

Але кат, якому няма роўнага ў сусветнай гісторыі, хваробліва баяўся смерці. Дзеля забеспячэння сваёй галавы, загадваў будаваць сабе бункеры-крэпасці. Яшчэ да вайны на тэрыторыі самой Германіі па яго загаду пабудаваны тры гэткія крэпасці: у Бэртэсгагене, Абэрзальцбергу і ў Цігенбургу. Былі гэта галоўныя кватэры фюрэра на выпадак ваенных дзеянняў на заходнім фронце.

ДОКТАР «СМЕРЦЬ»

Аднак джала гітлераўскай экспансіі было накіроўвана ў першую чаргу на ўсход. І там фюрэр жадаў мець сваю базу. Марыў аб гэтым ужо даўно. Яшчэ ў 1936 г. доктар тэхнічных навук італьянец Тод (што па-нямецку азначае — «смерць») атрымаў тайны заказ ад нямецкіх улад на апрацаванне планаў галоўнай кватэры на ўсходняй тэрыторыі. Доктар Тод меў ужо за сабой вялікі вопыт. Пабудаваў ён для немцаў не адзін ваенны аб'ект. За новы заказ узяўся з вялікім энтузіязмам. Крэпасць мела быць так разлічана, каб самыя магутныя сродкі, якія тады знала ваенная тэхніка, не змаглі яе парушыць.

Для пабудовы выбралі халмістую раўніну, паросшую густым мешаным лесам сярод шматлікіх азёр на тэрыторыі Ўсходняй Прусіі каля Кентшына (Зараз Ольштынскае ваяводства). Пабудова пачалася ў 1939 г.

НА КРЫВІ І КАСЦЯХ

Гітлераўскі штаб і асабіста сам фюрэр дамагаліся як найхутчэйшага заканчэння працы. Безупыннымі патокамі амаль з цэлай Еўропы, эшалон за эшалонам, плылі да Кентшына патрэбныя матэрыялы, а разам з імі ў вагонах, закратаваных калючым дротам, ехалі ваеннапалонныя.

Няшчасныя людзі! Не ведалі і не маглі ведаць, які лёс рыхтуюць ім гітлераўскія палачы. Працавалі яны групамі па дзве тысячы. Праца ішла безупынна. Ваеннапалонных дапускалі да працы толькі на адным вызначаным участку. Аднак немцам гэтага было мала. Паводле прынцыпу, што «толькі мёртвыя маўчаць заўсёды», ваеннапалонных, якія канчалі працу на вызначаным ім участку, вывозілі ў крэматорыі. На іх месца прыходзіла новая група на новы ўчастак, і так паўтаралася ўсё аж да заканчэння пабудовы. Гітлераўцы не пашкадавалі нават сваіх, нямецкіх рабочых, тэхнікаў і інжынераў, якім давялося будаваць гняздо свайму фюрэру. Каля трыццаці тысяч людзей загінула толькі таму, што фюрэр сам баяўся смерці.

Васьмімятровыя слаі жалеза і бетону ахоўвалі галовы варвараў, якія задумалі заваяваць свет. Гэткіх цяжкіх бункераў было шэсць, але ўсіх пабудоў налічвалася каля ста.

КРАІНА МАЎЧАННЯ

Да аховы і абслугоўвання «Вольфшанцэ» — «воўчай ямы», — як сам Гітлер назваў сваё гняздо, выбраны былі найахвярнейшыя эсэсманы. Сістэма аховы падзелена была на тры зоны, якія цэлымі кольцамі акружалі ўсю плошчу. Кожная зона

(Працяг на стар. 4)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

Што з помнікам КАСТУСЮ КАЛІНОЎСКАМУ?

У сувязі з другой гадавінай утварэння арганізацыйнага Камітэта пабудовы дома - помніка ў Беластоку ў гонар барацьбіта за свабоду і грамадскую справядлівасць Кастуся Каліноўскага мы звярнуліся да скарбніка Камітэта Міхася Баравіка, з некалькімі пытаннямі.

— Можа не будзем прыпамінаць нашым чытачам гісторыю ўзнікнення ініцыятывы і паклікання да дзейнасці грамадскага Камітэта пабудовы дома - помніка ў гонар К. Каліноўскага, а лепш раскажыце нам аб дзейнасці Камітэта, пра яго дасягненні на працягу двух гадоў, бо гэтае найбольш цікавіць нашых чытачоў.

Якія заданні паставіў перад сабой Камітэт на першым пасяджэнні?

— Як вядома, Кастусь Каліноўскі нарадзіўся і правёў частку свайго жыцця ў Мастаўлянах, на Беласточчыне. Перадусім мы вырашылі зрабіць намаганні, каб у Мастаўлянах «пакінуць след» яго жыцця. У дзень святкавання пятнаццацігоддзя Польскай Народнай Рэспублікі, 22-га ліпеня мінулага года, у Мастаўлянах адбылася ўрачыстасць адкрыцця мемарыяльнай дошкі і прысвоена мясцовай школе імя Кастуся Каліноўскага. Затым у г. Беластоку, дзе выдаваў Каліноўскі «Мужыцкую праўду», перайменавана вуліцу Новасасновую на вул. ім. К. Каліноўскага. Самым галоўным аднак жа заданнем нашага Камітэта было пакласці ўсе намаганні, каб у Беластоку пабудаваць дом - помнік ім. К. Каліноўскага.

— Хто павінен быць галоўным, так сказаць, фундатарам пабудовы, якая, зразумела, патрабуе шмат грошай?

— Перадусім грамадскасць Беласточчыны. Бо хто ж іншы, як не мы, насельніцтва нашага ваяводства, павінны ўшанаваць памяць свайго героя, якім ганарымся і які праславіў нашую зямлю. Супольна ўшанаваць яго памяць і супольнымі сіламі пабудаваць помнік — вось мэта, якая павінна быць у думцы і дзейнасці кожнага свядомага грамадзяніна. Таму мы звярнуліся да грамадскасці Беласточчыны з заклікам збору грошай і наогул дапамогі ў гэтым важным мерапрыемстве.

— Якія вынікі? Будзьце добры падаць нашым чытачам некалькі цыфравых дадзеных.

— Трэба сказаць, што агульны ўклад насельніцтва

(Працяг на стар. 2)

ПАРАЗІТ

Пяць кіламетраў за Бельскам Падляшскім знаходзіцца хутар Шавілі. Некалькі хат, прыкрытых зялёнымі шапкамі дрэў, раскінулася тут сярод раўнінных палёў, у глухім кутку, дзе рэдка загляне падарожнік. Спакойна і ціха на хутары Шавілі.

Жыве тут грамадзянін Хведар Карпюк. Жыллё ў яго дрэннае. Старая, уросшая ў зямлю хатка пад драхлай страхой ледзь глядзіць на белы свет маленькімі бруднымі вокнамі; гумно і хлявы стаяць быццам ветрам падперты.

Чаму? Ці аж так бедна жыве Хведар Карпюк? Не, справа так не прадстаўляецца. Ён, бадай што, найбагацейшы гаспадар у наваколлі, мае каля 19 гектараў высокаўраджайнай зямлі. І сям'я ў яго невялікая. Выдаўшы некалькі гадоў таму назад адзіную дачку замуж у Бельск, астаўся ў Шавілях толькі з жонкай.

У чым тады справа?

«СУСЕДСКАЯ ДАПАМОГА»

Маючы гэткую гаспадарку, як у Хведара Карпюка, трэба толькі аднаго зямельнага налогу (без абавязковых паставак і складчын ПЗУ) заплаціць штогод дзяржаве амаль 12 тысяч злотых. Сума не малая для кішэні ўласніка гаспадаркі. Трэба толькі знайсці спосаб, каб яна там засталася.

Быў 1955 г. Карпюк напружана пачаў варочаць мазгамі.

Верным яго сабутэльнікам быў Павел Наказнік з суседняга хутара Агароднікі. Да яго і звярнуўся Карпюк з просьбай аб «суседскую дапамогу». Доўгіх спрэчак не было. Хведар Карпюк напісаў умову, паводле якой Павел Наказнік бярэ ў «арэнду» ад Карпюка 7 гектараў ворнай зямлі і абавязваецца аплочваць за гэтую плошчу падаткі. Старшыня ГРН у Катлах пацвердзіў гэтую ўмову дзяржаўнай пячаткай, а каб «дакумент» быў больш правамоцны ўсе разам падмацавалі яго некалькімі бутэлькамі «моцнай».

ТАЙНЫ «РЭЕСТРА ЗЯМЛІ»

У маіх руках «Рэестр грунтаў ГРН (былай) Катлы». Пад нумарам 576 запісаны грамадзянін Павел Наказнік. Тут знаходзім пацвярджэнне павятовай установай гэтага, што было на «грамадскім узроўню» замацавана чаркамі «моцнай». Рэестр інфармуе: «Наказнік Павел арэндуе 7 га зямельных угоддзяў». Звяртае ўвагу факт, што запіс гэты (у дакуменце вялікай важнасці!) зроблены звычайным алавіком, а той, хто ўпісаў яго ў «Рэестр грунтаў», не падаў свайго прозвішча, не пацвердзіў яго правамоцтва сваім подпісам і не адзначыў, калі запіс быў зроблены. Не гледзячы на тое, запіс абавязваў падаткаплацельшчыка і

(Працяг на стар. 5)

Што з помнікам Кастусю Каліноўскаму

(Працяг са стар. 1)

да гэтай пары вельмі слабы. Найбольш грошай сабраў Камітэт ад верасня да канца 1958 года, бо 113 107 зл. У гэтым ліку Ваяводская рада нарадовая пераказала нам 100 000 зл., рэшта — ад установў і насельніцтва. Калі разыходзіцца пра ўстановы, дык найбольш грошай пераказала нам ГП БГКТ, далей — ВЗГС, ПСС, ВЗСП у Беластоку, школы — у Паўлах, Кленіках і Седлісках (апошняя ў Ольштынскім ваяводстве). У 1959 годзе сабрана 14 270 зл., а ў бягучым годзе да канца жніўня толькі 9 999 зл.

— Якую форму збору грошай вы праводзіце?

— Сваімі намаганнямі Камітэт надрукаваў цагелкі на суму 700 тыс. зл. І іх распаўсюджваем. Затым, на перасылку добраахвотных складчын на помнік, Камітэт мае асобнае конта.

— Можа прыпомнім яго нашым чытачам.

— Społeczny Komitet Budowy Domu — Pomnika im. Konstantego Kalinowskiego w Białymstoku konto PKO 12-9-315.

— Як бачым, вельмі мала сабрана грошай. І калі ж мы сабярэм адпаведную суму, каб пабудаваць дом - помнік у памяць нашага героя?

— Вось гэтае і трывожыць наш Камітэт. Павінна аднак жа больш трывожыць такая думка ўсё насельніцтва Беласточчыны.

Мы звяртаемся да ўсіх — дасылайце дабраахвотныя складчыны. Кожная залатоўка тут вельмі цэнная!

— Ці справа пабудовы помніка ўключана ў план ушанавання 1000-годдзя нашай дзяржавы?

— Не.

— Здаецца, што добра было б, каб грамадскі Камітэт пабудовы дома - помніка К. Каліноўскаму паставіў гэтую справу на чарговым пасяджэнні Ваяводскага камітэта фронту адзінства народу.

Гутарыў: **М. КУРАШ**

Фотавітрына

Савецкі касмічны карабль-спадарожнік праляцеў звыш 700 тысяч кіламетраў і даставіў на зямлю жывымі і здаровымі сабак Белку і Стрэлку.

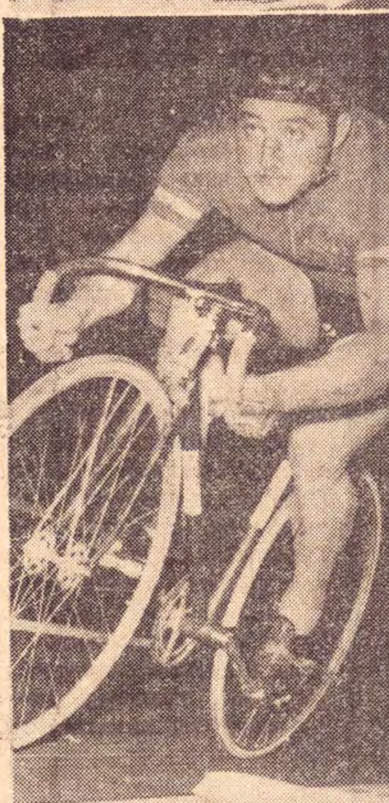
На здымку бачым касмічных падарожнікаў з навуковым працаўніком.

У Конга разгортваецца барацьба за аб'яднанне краіны. Наш здымак паказвае арышт аднаго з удзельнікаў дэманстрацыі ў Элізабетвіле (Катанга), які з'яўляецца гарачым старонікам адзінства Конга.

Паўстанцкія атрады ў Лаосе прыбліжаюцца да В'енцьяна — сталіцы краіны.

Алімпіяда ў Рыме — знамянальная падзея ў гісторыі спорту. Залатую медаль у веласіпедных гонках на 1000 метраў здабыў майстар свету ў спрынце Сантэ Джардоні (Італія).

АЧАГ МІЛІТАРЫЗМА І РЭВАНШУ

На працягу апошніх тыдняў мы былі сведкамі ўсялякіх мілітарысцкіх і рэваншысцкіх выступленняў, арганізаваных не толькі на тэрыторыі Германскай Федэратыўнай Рэспублікі, але таксама ў заходняй частцы Берліна, якая не ўваходзіць у склад ГФР. Чатыры акупацыйныя дзяржавы ў Пачдамскіх рашэннях акрэслілі пазіцыю Берліна на зусім асобных прававых асновах. Да сённяшняга дня Берлін кіруецца паводле акупацыйнага статута, які ў ніводным выпадку не дазваляе ўключаць гэты горад у склад бонскай дзяржавы. Не гледзячы на гэта, бонскія колы робяцца ўсё больш нахабнымі і выкарыстоўваюць Берлін дзеля распальвання нянавісці і рэваншу.

Вось у апошнюю суботу ў Заходнім Берліне адбыўся кангрэс т. зв. «рэпатрыянтаў», інакш кажучы, гітлераўскіх злачынцаў, якія падвяргаліся турэмнаму заключэнню ў Польшчы, Чэхаславакіі, Савецкім Саюза. Яны пасля адбыцця сваёй кары вярнуліся ў ГРФ і там зараз з'яўляюцца сэрцавінай у шматлікіх рэваншысцкіх арганізацыях. У кангрэсе «рэпатрыянтаў» прымалі ўдзел вядомыя заходнегерманскія дзеячы. У іх ліку быў бонскі міністр Лемэр і бургамістр Заходняга Берліна Брант, які называе сябе сацыял - дэмакратам. Тыдзень таму назад у Заходнім Берліне адбываўся таксама пленум перасяленскіх арганізацыяў. Не буду прыгадваць зместу паасобных выступленняў у часе спрэчак. Адзначу толькі, што былі яны поўныя нянавісці да сацыялізма, былі прасякнуты духам мілітарызма і рэваншу.

Аднак вяршыняй правакацыі ў адносінах да Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы, Чэхаславакіі былі мерапрыемствы, наладжаныя ў апошнюю нядзелю. Бонскія палітыкі, выкарыстоўваючы асобны прававы лад у Заходнім Берліне, арганізавалі т. зв. «дзень радзімы». Вуліцы горада запоўніліся дэманстрантамі з лозунгамі, накіраванымі супроць ГДР, Польшчы і Чэхаславакіі.

Каб перашкодзіць таго роду мерапрыемствам урад ГДР, на тэрыторыі якога знаходзіцца Заходні Берлін, забараніў усім членам неафашысцкіх і рэваншысцкіх арганізацыяў праязджаць праз сваю тэрыторыю. Рэакцыйныя ўлады Заходняга Берліна аказалі аднак сваю вялікадушнасць і прызначылі 250 мільёнаў заходніх марак, каб перавезці найбольш актыўных рэваншыстаў самалётамі. Тысячы ваяўнічых актывістаў скарысталі з гэтай дабрачыннасці сваіх ідэйных важакоў. Узнікае толькі пытанне, колькі яшчэ часу Заходні Берлін, які знаходзіцца на тэрыторыі ГДР і адлегласць якога ад граніц ГФР складае 200 кіламетраў, будзе выкарыстоўвацца бонскім урадам дзеля сваёй нацыяналістычнай і рэваншысцкай палітыкі. Тры заходнія акупацыйныя дзяржавы (ЗША, Англія і Францыя) адказныя за сітуацыю ў гэтым горадзе, павінны ўрэшце зразумець, што таго роду ваяўнічыя мерапрыемствы сур'ёзна пагражаюць міру ў Еўропе і ва ўсім свеце.

Пытанне Заходняга Берліна патрабуе вырашэння на аснове савецкіх прапаноў. Калі Берлін стане свабодным горадам, пазбаўленым націску з боку Бон, дык тады можа запэўніць сваім жыхарам спакойнае жыццё, а ў выніку паляпшэнне міжнароднай сітуацыі ў Еўропе.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

У гэты дзень нам паказвалі фільм аб умовах жыцця мікробаў. Пасля заключэння фільма мы выйшлі на вуліцу, але паветра было так нагрэтае, што дыхаць было цяжка. Асьлеплены яркім сонечным святлом я зажмурыўся пакольі вочы адвыклі ад святла. Раптам нехта абняў мяне за плечы. Гэта быў Акасі. Я абрадаваўся і адчуў, што пачырванеў. «Значыць, не памёр, жывы», — мільганула ў мяне, і я спытаў:

— Як ваша здароўе?

Добра, — крыху сканфужана адказаў ён. Як і раней, Акасі быў у цывільным касцюме. Мне было вельмі прыемна і радасна бачыць, што Сагава і Коэда таксама сардэчна прывіталі яго.

— З вашага дазволу, я забяру яго ў вас на нейкі час, — ціха сказаў Акасі, звяртаючыся да Сагава, і ласкава, як бацька, пагладзіў мяне.

— Калі ласка, сёння ў нас больш заняткаў няма, — адказаў Сагава.

І я, суправаджаны позіркамі ўсіх прысутных, горда адправіўся разам з Акасі.

— Яшчэ горача. Куды б нам пайсці? У мяне на кватэры і пачаставаць цябе няма чым. Жонку я адправіў на бацькаўшчыну.

— На бацькаўшчыну? Вы лічыце, што тут ужо небяспечна? — спытаў я.

— Не, аб небяспецы няма чаго гаварыць, але тут я рэдка бываю... Пасля нашай сустрэчы я неўзабаве выехаў з атрада і вярнуўся толькі ўчора.

— Вось і Окінава пала... у якім мы цяпер становішчы? Дзе наша армія? — засыпаў я яго пытаннямі.

Але Акасі не адказаў на мае пытанні. Я зразумеў, што ён узяў мяне з сабою, каб пазбыцца цяжкіх думак. Ногі самые панеслі нас у краму. Увайшоўшы ў яе з чорнага ўваходу, мы прайшлі ў маленькі пакой, дзе нікога не было. Відавочна тут яго добра ведалі.

— Падайце нам чаго небудзь гэткага... калі, зразумела, у вас ёсць, — звярнуўся Акасі да ўвайшоўшага мужчыны.

Неўзабаве перад намі з'явіліся шакаладныя цукеркі з віскі. Нейкі час мы гаварылі аб радзіме. Пад канец Акасі, смакуючы віскі, сказаў: — Так, магчыма, менавіта цяпер наступаюць для Японіі самыя цяжкія дні.

— Вы зноў куды-небудзь выязджаеце? — спытаў я яго пасля невялікай паўзы.

— Гм!.. У апошні час працы нечакана прыбавілася. У Харбіне навокал нашы ворагі.

— Напэўна, там небяспечна?

— І тут і там — усюды аднолькава небяспечна, — засмяяўся Акасі.

Я дагэтуль не ведаў дакладна, колькі яму год. Усе вольнанаёмныя, якія расказвалі мне аб ім, таксама дакладна не ведалі. На першы позірк Акасі можна было даць год сорак, а прыгледзіўшыся больш уважна — не больш трыццаці. Здзіўляюча, як ён мог захаваць просты і мяккі

выраз твару. Дык на ім ляжала ўся адказнасць за працу контрразведкі, вылаўліваючай шпіёнаў, якія намагаліся праціснуцца ў наш атрад. Ён свабодна ўладаў пяццю іншаземнымі мовамі, але без патрэбы ніколі не паказваў гэтага. Магчыма, у гэтым і была адна з прычын таго, што я адчуваў да яго бязмежную пашану і глядзеў на яго, як на героя.

Гэта была мая апошняя сустрэча з Акасі. З гэтых пор і да жніўня 1945 года я больш нічога не чуў аб ім.

* * *

Пасля таго, як дзяўчына Хаманака разам з сваімі бацькамі выехала ў Тунхуа, ён засумаваў. Па начах ён раптам ускакваў з ложка і як шалёны выбягаў на вуліцу.

Так ішлі дні.

Хаманака цураўся нас, і мы з Морысіма адчувалі сябе адзінокімі і сумавалі. Не ведаючы, як супакоіць Хаманака, мы вырашылі пакінуць яго ў спакою і ні аб чым яго не пытаць.

Аднойчы ноччу Хаманака, як заўсёды, выбег з памяшкання і доўга не вяртаўся. Набліжалася начная праверка, якая праводзілася роўна а поўначы. Дзяжурным у гэты дзень быў добры і ціхі вольнанаёмны Нагуці.

— Дзе Хаманака? — спытаў ён.

— Толькі што выйшаў, — адказаў я.

— Вечна ён робіць, усё, што захоча. Чаму вы не глядзіце за ім? — прабурчэў Нагуці.

— У яго зноў дрэнны настрой, і мы не ведаем, што рабіць. Каб толькі не было бяды, — заўважыў я.

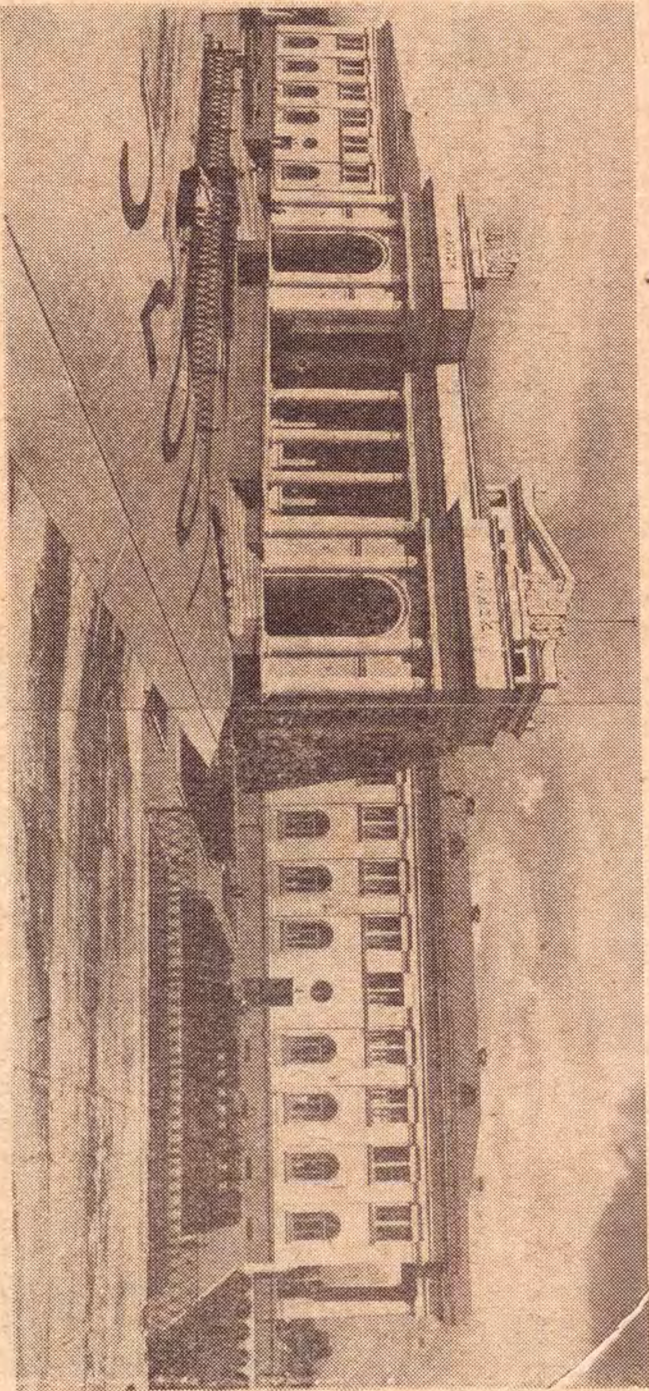
— Як толькі ён вернецца, неадкладна далажыць, — загадаў Нагуці.

(Працяг на стар. 7)

Карэспандэнцыя з БССР

З кожным годам усё больш і больш уваходзіць у жыццё паветраны транспарт. Цяпер абласныя цэнтры рэспублікі звязаны паветранымі дарогамі з усімі аддаленымі раёнамі. У абласных гарадах ёсць свае аэрапорты, адкуль можна паветраным шляхам трапіць у любую рэспубліку Савецкага Саюза. Штодзень адсюль па некалькі разоў курсуюць самалёты ў Мінск — вузлавы цэнтр блакітных дарог Беларусі.

БЛАКІТНЫЯ ДАРОГІ МІНСКА

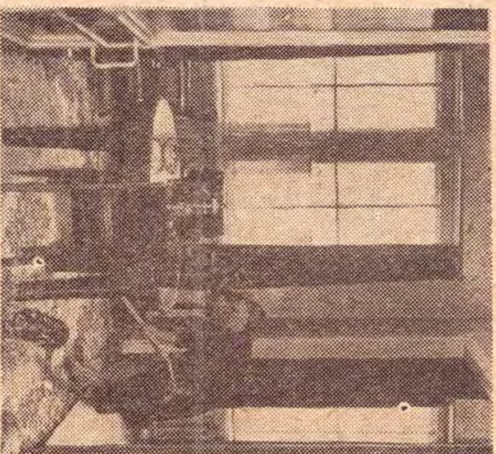
Тут на адной з прыгожых ускраін горада раскінуўся аэрапорт. Да аэравакзала праз кожныя пяць — тры мінуты прыбываюць тралейбусы і аўтобусы. Пасажыры, выходзячы з іх, знікаюць у будынку, аздобленым строгімі калонамі з фігурнай лепкай.

Да адлёту самалёта тут можна добра адпачыць, пачытаць журналы і газеты. У чакальнай зале працуе кіёск, дзе заўсёды ёсць вялікі выбар перыядычнай літаратуры. Замежныя людзі могуць купіць газету на роднай мове.

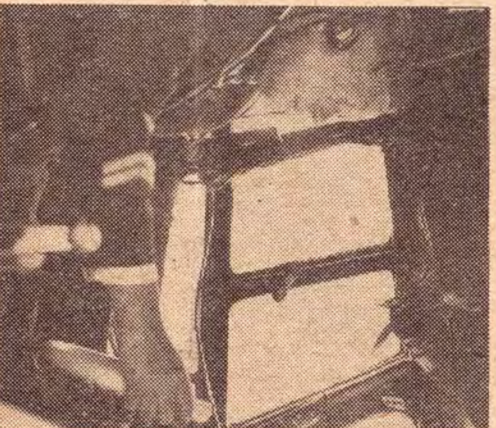

Не забыты і маленькія пасажыры. Ім прызначаны спецыяльныя пакой маці і дзіцяці. Ён добра абсталяваны.

Да паслуг транзітных пасажыраў — першакласная гасцініца з усімі выгодамі. За параўнаўча невялікую плату тут можна добра адпачыць і ў належныя тэрміны прадаўжаць палёт.

Так, мінчане заслужана ганарацца сваім цудоўным аэрапортам. Нездарма значная частка пасажыраў аддае перавагу паветранаму транспарту. З Мінска паветраным шляхам можна за кароткі час трапіць ва ўсе гарады Савецкага Саюза. Масква, Ленінград, Кіеў, Адэса, Рыга, Сімферопаль... На 35 трасах курсуюць днём і ноччу камфартабельныя самалёты. Штодзённа перавозяць яны тысячы пасажыраў.

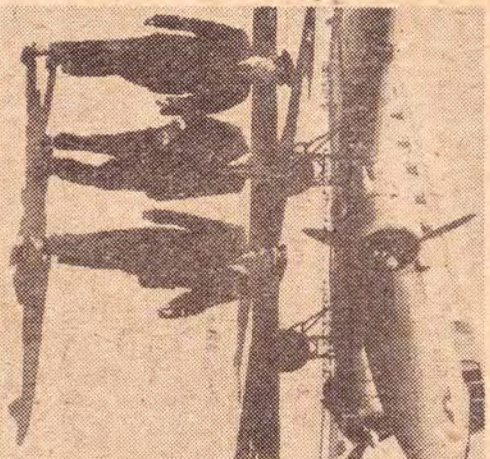
А якія старанныя людзі працуюць на паветраных трасах. Сярод пілотаў Мінскага аэрапорта ёсць нямала такіх, хто ўжо мае за плячыма не адну тысячу кіламетраў. Першым з іх хочацца назваць камандзіра карабля Аляксея Шэўчука. (На здымку). Ён выдатнік аэрафлоту. 26 год Аляксей баразніць паветраныя прасторы Савецкага Саюза.

За гэты час ён правёў у паветры больш 17 тысяч гадзін і налётаў звыш трох мільёнаў кіламетраў.

Але не толькі пасажыраў перавозіць Мінскі аэрапорт. Сюды штодзень ідуць паветраным шляхам розныя грузы.

Бортправадніца Лідзія Іванава абслугоўвае пасажыраў у самалёце.

Калі да калектыву Мінскага аэрапорта дайшла вестка аб разгортванні ў краіне спаборніцтва за званне калектыву камуністычнай працы, першым уключыўся ў гэтую барацьбу экіпаж Марата Лермана. Экіпаж Лермана — адзін з лепшых у аэрапорце. Нядаўна яму прысвоена ганаровае званне калектыву камуністычнай працы.

У Мінскім аэрапорце ёсць і санітарная авіяцыя, гатовая да вылёту ў кожную хвіліну, пры любым надвор'і і ў самыя далёкія куткі Беларусі. Больш за ўсё даводзіцца лётаць пілоту Мікалаю Ахромаву (на здымку). Крылы яго «Як—12» многа разоў даставілі лекара да цяжка хворага ў самую крытычную хвіліну.

З кожным годам павялічваецца лік паветраных дарог Мінскага аэрапорта.

(Працяг са стар 1)

мела сваю варту, якая змянялася штопаўгадзіны. Вартаўнік ад вартаўніка стаяў у адлегласці трыццаці метраў. Палосы паміж паасобнымі зонамі заставаліся ўвесь час замінаваны спецыяльнымі мінамі. На адзін квадратны

Рэшткі сэрца «Вольфшанцэ» — бункер Гітлера. З-за дзесяцімятровых яго сцен разыходзіліся на цэлы свет смяротныя загады ката, які сам баяўся смерці. Тут, мабыць, спалучаюцца падзямельныя калідоры.

метр плошчы прыпадала па восем мін. Ляжалі яны так цесна, як каменні ў бруку. Зверху ўсе бункеры былі прысыпаны тоўстым слоем зямлі, на якім раслі невялікія дрэвы, хмызняк і трава. Апрача гэтага, усе бункеры і дарогі прыкрывала зверху спецыяльная маскіровачная сетка, якая стварала ўражанне лугу, паросшага травой, калі глядзеў хто зверху. Сетку гэтую змянялі некалькі разоў на год, прыстасоўваючы маскіроўку да агульнага выгляду наваколля, залежна ад пары года.

Вакол стаяла глухая цішыня. І зусім не таму, каб фюрэру не перашкаджаць у прагулках са сваёй каханкай — Эвай Браун, але перш за ўсё таму, што на мінных палях, між іншымі, знаходзіліся таксама спецыяльныя акустычныя міны, якія разрываліся, калі толькі паднімаўся мацнейшы гоман.

Дабрацца на тэрыторыю «Вольфшанцэ» можна было толькі па спецыяльнаму пропуску, які выдаваўся толькі на адну пабыўку і то ў сціс-ла акрэсленым месцы. Пастаянны пропуск мела толькі невялікая група непасрэдных супрацоўнікаў фюрэра. Ніхто не меў права ўвайсці да «Вольфшанцэ» з якою-небудзь зброяй ці металічнымі прыладамі. Не гледзячы на чын і заслугі, без цырымоніі ўсе паддаваліся найстражэйшай асабістай рэвізіі, а ўкрытыя рэнтгенаўскія апараты прасветлівалі кожнага ад ног да галавы.

Нягледзячы на гэта, фюрэр не адчуваў сябе бяспечна. Заставаўся яшчэ жывым галоўны праектант і будаўнічы «Вольфшанцэ» доктар Тод з невялікай групай сваіх супрацоўнікаў - інжынераў. Доктар Тод меў нават асобны бункер у сваім распараджэнні. Знаў ён усе куткі «Вольфшанцэ» лепш за любога гітлераўца і тым ужо заслужваў на смерць, бо сам кат баяўся трапіць у яе рукі. Аднак доктар Тод карыстаўся сярод нямецкай грамадскасці вялікай павагай і папулярнасцю. Забіць яго без ніякай прычыны не маглі нават эсэсаўцы, хаця не раз ужо гэтае рабілі з людзьмі больш славутымі, чым доктар Тод.

У КРАІНЕ МАЎЧАННЯ

Але вось доктар Тод са сваёй групай інжынераў адпраўляўся самалётам з «Вольфшанцэ» ў Берлін. Самалёт разганяўся да палёту, але ледзь калёсы адарваліся ад бетоннай дарожкі, як раздаўся выбух і самалёт у слупе агня зваліўся зноў на зямлю. З цэлага экіпажа жывым «пашчасціла» застацца толькі лётчыку. Доктару Тоду і яго сябрам гітлераўцы наладзілі ўрачыстае пахаванне з усімі ваеннымі ганарамі, а Гебельс з гэтай нагоды прачытаў жалобную прамову. Гэткую смерць падрыхтавалі гітлераўскія ўслужнікі апошнім людзям, якія знаді ўсе тайны «Вольфшанцэ». Ці сапраўды апошнім?

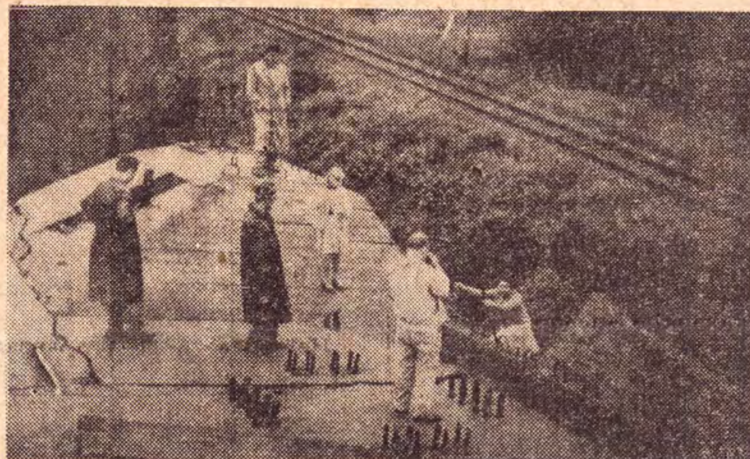
ЛЕГЕНДЫ І ДОМЫСЛЫ

Зараз да «Герложа» (сённяшняя назва «Вольфшанцэ») з'язджаюцца экскурсіі з усіх куткоў Польшчы, а нярэдка і з-за граніцы. Пабачыць тут можна вельмі многа і адначасова нічога. Магутныя скалы жалезабетону, ненатуральна паскручваныя ляжаць адны на другіх, быццам велізарныя горы пасля землетрасення. Глядзіць на гэтае чалавек і думае: ці гэта ўсё?

Ваенныя эксперты даказваюць, што гэткія пабудовы звычайна маюць падзямельныя калідоры. Навакольныя жыхары ў сваіх домыслах ідуць многа далей. Яны расказваюць аб цэлым падзямельным горадзе, у якім накоплена столькі багацця, што хапіла б яго, мабыць, на сто гадоў для тысячы асоб. Гэта, напэўна, легенда, хаця ніхто яшчэ не даказаў яе няпраўдзівасці.

Пад напорам савецкіх войск гітлераўцы мусілі развітацца і з сваім «воўчым гняздом», але перад адыходам узарвалі дашчэнту, каб нават следу не было па іх злачынствах. Зараз засталіся толькі велізарныя, ненатуральна паскручваныя жалезабетонныя скалы.

На даху гэтага і некалькі іншых бункераў размешчаны былі гарматы для супрацьпаветранай абароны.

На тэрыторыі былой «Вольфшанцэ» патрэбны зараз сур'ёзныя даследы і пошукі пры застасаванні навейшай тэхнікі і перш за ўсё радыёсонд, якія маглі б канчаткова адказаць на пытанне: існуе тут якая-небудзь падзямельная сістэма калідораў ці не?

Варта гэта зрабіць хаця б дзеля таго, каб «Герлож» стаўся яшчэ больш цікавым турыстычным аб'ектам.

ВУЭР

фота аўтара

Здымкі адлюстроўваюць экскурсію актывістаў БГКТ.

Трагікамедыйная

ВЯДУЧЫ (звяртаецца да каго - небудзь з публікі). Вы не ведаеце Саўку Лішайчыка? Няўжо не сустракаліся? Што ж, тады вы, проста скажу я вам, шчаслівы чалавек. Зайздрошчу, ад усяе душы зайздрошчу вам, што не мелі няшчасця сустрэцца з ім. Шчыра прызнацца, я не такі шчаслівчык, як вы. Мне давялося спазнаць, што такое балбатня і пляткарства. (Звяртаецца да ўсіх.) О, ужо калі пані Плётка разам з панам Балбатуном куды-небудзь забяруцца, дык будзьце ўпэўнены — спакойнага жыцця там не будзе.

Дык вось, хочаце ці не хочаце, але дазвольце ўсё ж такі ў парадку прафілактыкі пазнаёміць вас з Саўкам Лішайчыкам. Непрыемнае гэта знаёмства, але што зробіш!..

Вось якая трагікамедыйная сцэнка нядаўна адбылася ў аддзеле збыту і рэалізацыі энскага завода. Калі ласка! Перад вамі дзеючыя асобы: Сцяпан Канапелька, Саўка Лішайчык (выходзяць на сцэну) і я, Вядучы.

ЛІШАЙЧЫК (аглядаецца). Ці вы чулі? (Вядучы пакідае сцэну).

КАНАПЕЛЬКА (насцярожыўся). А што такое здарылася, Лішайчык?

ЛІШАЙЧЫК. Ой! Няўжо вы нічога не чулі?

КАНАПЕЛЬКА. А што такое?

ЛІШАЙЧЫК. (вырачыў вочы і сапе Канапельку ў твар). Вы проста спіце ў шапку, дарагі таварыш Канапелька.

КАНАПЕЛЬКА. А што я такое важнае праспаў?

ЛІШАЙЧЫК. Ге! Яшчэ пытаецца!

КАНАПЕЛЬКА. Прызнаюся чыстасардэчна, нічагусенькі я, паважаны Лішайчык, не чуў.

ЛІШАЙЧЫК. Не чуў? (Адступае ад Канапелькі, як ад чалавека, што не варты, каб з ім побач стаяў такі недасведчаны чалавек). Нічагусенькі?! Не можа быць!

КАНАПЕЛЬКА. Ну, дык кажыце ўжо хутчэй, калі пачалі.

ЛІШАЙЧЫК (нейкі момант скептычна хмыкае, дакорліва з пагардай паглядае на Канапельку, потым з гэткім добразычлівым папрокам у голасе). А не сорамна вам, паважаны таварыш Канапелька, прыкідвацца наіўным дзіцянем? Нават у аўтобусах пра гэта ўжо гамоняць.

КАНАПЕЛЬКА. Пра што «гэта»? Зноў, мабыць, нейкую лухту па строгаму сакрэту вам перадала АБК?

ЛІШАЙЧЫК (збянтэжаны). Якое «АБК»?

КАНАПЕЛЬКА. Агенцтва такое ёсць. «Адна Балбатуха казала». (Гучна.) Дык аб чым?

ЛІШАЙЧЫК (сярдуе). «Аб чым, аб чым?» Ой, божухна ты мой, і чаго вы толькі так крычыце? (Шэпча.) С-слухайце... с-слухайце... Э-э-э... (Ён раптам аглядаецца, як злодзей, наглуха зачыняе дзверы, вокны, потым хапае Канапельку пад паху і цягне ў самы куток пакоя — за шафу.)

КАНАПЕЛЬКА. Што з вамі, Лішайчык? Дык няўжо такое с-страшнае?

ЛІШАЙЧЫК (сіпіць). «Страшнае?» С-сапраўды страхоцце якое. С-слухайце... Толькі няхай гэта будзе паміж намі... Чуеце? Строга паміж намі! Чуў я сёння такую навіну... (Раптам Лішайчык аж спалатнеў.) Сс-с... (са свістам) С-сюрпрыз! Нехта ідзе! (Панізіўшы голас.) Ага, с-спыніўся... нейкі с-суб'ект...

КАНАПЕЛЬКА. Ну і што ж? (Пераймае Лішайчыка.) «С-суб'ект!» Ды няхай спыняецца! Чаго вам пужацца?

ЛІШАЙЧЫК. «Чаго, чаго?» Ці мала ў нас балбатуноў? Падслухае, а потым па ўсім заводзе разнясе, як сарока на хвасце.

КАНАПЕЛЬКА (смяецца). Што вы чуткі распускаеце? Дык нічога ж тут няма. І няўжо сапраўды такі сакрэт?

ЛІШАЙЧЫК (шэпча). Строгі сакрэт і непрыемная, невясёлая, скажу я вам навіна. Ой, каб жа чутае не бачыць. Разумееце? Учора... Сёння... (Аглядаецца.)

КАНАПЕЛЬКА. Што «ўчора»? Што «сёння»?

ЛІШАЙЧЫК (вырачыў вочы,) прыкусіў губу зноў пакасіўся на дзверы). Ой с-сціхніце вы!

КАНАПЕЛЬКА (злосліва). Ну, што вы цягнеце ката за хвост, кажыце, калі пачалі ўжо. Ну!

ЛІШАЙЧЫК. Не «ну», а «тпру» атрымліваецца, паважаны Канапелька. І не паціскайце вы, калі ласка, плячыма! На нарадзе, якая ўчора адбылася, прадстаўнік міністэрства паведаміў такое, што... (страпянуўся.) Э-э-э! Чаго вы так на мяне ўтаропіліся, га?

КАНАПЕЛЬКА (крычыць). Дык доўга я буду тут без дай прычыны ваду з вамі ў ступе таўчы? І наогул, калі на нарадзе гаварылі, дык напэўна, гэта ўжо не сакрэт. Аднак, пусціце мяне. (Канапелька хоча вырвацца з-за шафы, але ўчэпістыя рукі Лішайчыка схапілі яго за крысо.)

ЛІШАЙЧЫК. Вось дзівак, дык дзівак! Нарада гэтая была вузкая і адбылася за зачыненымі дзвярыма. (Зноў сіпіць). С-строга сакрэтная, канфідэнцыянальная размова. Аказваецца, наш завод пераключаюць... (Шэпча на вуха).

КАНАПЕЛЬКА. А-а-а?!

ЛІШАЙЧЫК. (захваляваўся). Што «а-а-а»? Што «а-а-а»?

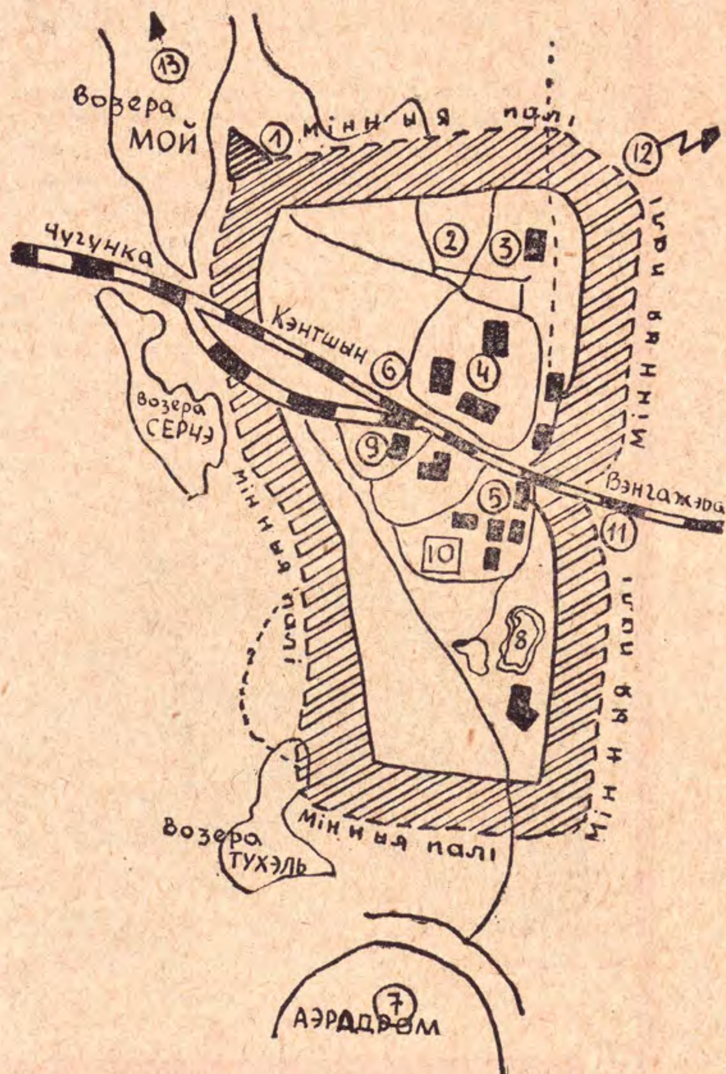
КАНАПЕЛЬКА. Лухта!

ЛІШАЙЧЫК. Ці ж гэта я выдумаў?

КАНАПЕЛЬКА. Навошта вы ўсякую лухту ў вушы другому ўводзіце, паважаны Лішайчык?

ЛІШАЙЧЫК. А я што? Не люба — не слухайце! А наогул, магу з вамі і згадзіцца: магчыма, гэта — лухта. Але ж вы не ведаеце, аб чым яшчэ чаўплі ў замежных радыёперадачах. (Нешта шэпча Канапельку на вуха. Чутна толькі, як ён шыпіць) Ш-ш-ш...

СХЕМА РАЗМЯШЧЭННЯ «ВОЛЬФШАНЦЭ» ПАЯСНЕННЕ.

1) Купальня і пляж Гітлера
2) Штучны басейн
3) Завалены ўваход да падзямелля
4) Купал уваходу ў бункер Гітлера
5) Штабныя бункеры і адміністрацыйныя кватэры
6) Уваход да падзямелля з чыгуначнай станцыі.
7) Палявы аэрадром
8) Узмоцнены бункер з буйнакаліберньімі зеніткамі.
9) Развалiны дачы Эвы Браун — каханкі Гітлера.
10) Варонка ад бомбы, якую англійскія лётчыкі кінулі на «Вольфшанцэ» падчас налёту ў 1944 г.
11) Галоўная радыёстанцыя
12) Радыёстанцыі для падслухівання.
13) Узгорак, на якім знаходзіцца ўкрытая воданапорная вежа.

ПАРАЗІТ

(Працяг са стар. 1)

вызначаў размер падаткаў. Хведар Карпюк запісаны ў «Рэестры» ў двух месцах, пад нумарамі 232 і 575. Першы запіс датычыць стану яго гаспадаркі перад здачай у «арэнду» 7 га. Наказніку, а другі — пасля гэтага.

Параўноўваючы абодва запісы можна сцвердзіць, што папраўкі адносна стану ўладання ў гаспадарцы Хведара Карпюка не абмяжоўваліся толькі да сямі гектараў, якія ён, мабыць, аддаў у арэнду, але пры гэтай нагодзе патанула дзесьці 3.62 га земляных угоддзяў. Дзе? Ці часам не ў «горкапякучай»?

Недапушчальна блытаніна шыта так грубымі ніткамі, што сама лезе ў вочы. Тымчасам у Сельгасаддзеле ППРН у Бельску Падляшскім праз чатыры гады ніхто не звярнуў увагі на гэтае. Ніхто з працаўнікоў гэтай дзяржаўнай установы не мог мне растлумачыць калі, хто і на якой падставе зрабіў гэтыя папраўкі, у выніку якіх стан уладання Хведара Карпюка «зменшыўся» больш за чатыры разы.

На гэтым аднак справа яшчэ не канчаецца.

«ДОБРЫ СУСЕД»?

Неўзабаве пасля транзакцыі з Карпюком, Наказнік быў прыгавораны судом на шматгадовае зняволенне за забойства. У хаце асталася жонка Ольга і трое малых дзяцей. Сваёй зямлі ў іх амаль восем гектараў. Адной хворай жанчыне гаспадарыць на гэтай вялікай плошчы і дакладна справіцца з абавязкамі перад дзяржавай зусім не лёгка. Навошта тады ёй яшчэ арэнда? Ольга, урэшце, ніколі ёю і не карысталася. Толькі часам Карпюк даваў ёй кусок поля пад лён, ці воз сена. Сцвярджае гэтае Ольга, яе суседзі, а нават сам Карпюк. Ён жа не хацеў мець менш зямлі, а толькі хацеў плаціць меншыя падаткі!

У сувязі са зняволеннем мужа, Ольга патрабавала шмат грошай. Карпюк ніколі не адказваў — пазычаў ёй і нават не патрабаваў, каб яна яму зварочвала доўг. Гаварыў ёй: «Ты лепш гэтымі грашыма заплаці падаткі, якія ідуць на арэндную частку зямлі». І Ольга плаціла, а зямлёю карыстаўся Карпюк.

Яшчэ больш бедна, чым Ольга Наказнік, жыве на хутары Шавілі Яўгенія Давідзюк. У яе пяцёра дзяцей. Жыве яна сама, без мужа.

Хведар Карпюк сваім багатым «клапатлівым» крылом закрануў і гэтую бедную суседку. Для гэтых жанчын меў ён шырока адкрытае сэрца. Пазычаў ім хлеб і збожжа, даваў каня да працы і сам ішоў да іх з плугам ці касою.

Адкуль у Карпюка гэткая клапатлівасць аб людзях? Нажаль, не вынікала яна са спачування бедным жанчынам. Карпюк не мог толькі з жонкай дагледзіць звыш пятнаццаці гектаровую гаспадарку. Яму патрэбны былі да працы рукі гэтых жанчын. Напрыклад, за адзін дзень касьбы патрабаваў ад Ольгі пяць дзён адработку пры ўборцы сена, а за прывоз фуры дроў трэба было адпрацаваць цэлы дзень.

Вось якой з'яўляецца турбота багатага, «добрага» суседа аб бедных жанчынах.

«ДУРНЫЯ» ПЛАЦЯЦЬ ПАДАТКІ

Як вош у барадзе жыве Хведар Карпюк на хутары Шавілі. Ад 1946 г. дагэтуль заплаціў ён дзяржаве ўсяго 4.133 зл. падаткаў. Узнікае тады пытанне: колькі павінен быў заплаціць, маючы 18.76 га зямлі? Паводле зводак Фінансавага аддзела ў Бельску завінавачанасць яго перад дзяржавай раўняецца 53.511.69 злотых. Гэта залегласці ў сельгаспадатках. Сума не малая, але назбіралася яна на працягу чатырнаццаці гадоў. Мабыць, ён мяркаваў: «Няхай дурныя плацяць падаткі, а я да іх ліку не належу».

Горкая праўда, але аказваецца, што Карпюк не зусім памыліўся ў сваіх меркаваннях. На аснове пастановы Эканамічнага Камітэта Рады Міністраў № 237, ад 17 ліпеня 1956 года, пагашана яму 46 715.69 зл. падаткавых даўгоў, якія назбіраліся на працягу 1946 — 1955 г. г.

За перыяд 1956 — 1960 г.

(Працяг на стар. 7)

КУМЦЫ КРЭТУ

сцэнка

КАНАПЕЛЬКА (у яго і сапраўды вочы на лоб палезлі). Што?! Што вы сказалі?

ЛІШАЙЧЫК (узрадаваўся). Ага, цяпер дайшло? Нарэшце, дайшло - такі і да вас, паважаны таварыш Канапелька.

КАНАПЕЛЬКА. Нахабны паклёп! (Наступае на шаптуна). Плёткі распускаеце тут! (Грозна). Слухайце, Лішайчык... Тое, што вы сказалі...

ЛІШАЙЧЫК... (спалохана). Тсс... Я нічога не сказаў. Ды цішэй жа вы! Чаго так расшумеліся? Дай жа Божа, каб гэта была няпраўда (зашаптаў). А што, калі ўсё-такі гэта не мана? Без агню ж і дыму не бывае.

КАНАПЕЛЬКА. А навошта ж вы смуродны гэты дым людзям у вочы пускаеце?

ЛІШАЙЧЫК. Я? (Спалохана.) Улічыце, таварыш Канапелька, нічога такога-гэткага я вам і не казаў.

КАНАПЕЛЬКА. Нічога? Няўжо гэта мне прытрызнілася?

ЛІШАЙЧЫК. Таварыш Канапелька, таварыш Канапелька! Я і ведаць нічога не ведаю! Ды, зрэшты я вам сказаў тое, што пачуў ад другіх.

КАНАПЕЛЬКА. Ад каго?

ЛІШАЙЧЫК. Ад Крывашэі.

КАНАПЕЛЬКА. Цікава. Ці-і-ікава! (Наступае на яго).

ЛІШАЙЧЫК (спалохаўся). Аднак прашу разумець мяне так. І Крывашэя тут таксама ні прычым. Яму Кругляк сказаў. Але і Кругляк... Таварыш Канапелька! Я ж толькі вам! Другому — ні за якія грошы не сказаў бы. Ні-ні. Далібог!

КАНАПЕЛЬКА (з іроніяй). Ха-ха! Толькі мне! Аб чым жа вы шапталі на вушка толькі Маланцы?

ЛІШАЙЧЫК. Я-а-а?

КАНАПЕЛЬКА. А хто ж, я?

ЛІШАЙЧЫК. (ледзь не плача). Нічога такога я ёй не казаў... Пра гэта...

КАНАПЕЛЬКА. «Пра гэта» мабыць яшчэ і не паспелі. Але хто перад ёю выхваляўся, што вам, — толькі вам! — даверылі адпраўку нейкіх важнейшых і нават сакрэтных грузаў у адзін, як вы казалі, стратэгічны пункт. І нават станцыю адпраўлення назвалі.

ЛІШАЙЧЫК (зусім разгубіўся). Я ж толькі ёй...

КАНАПЕЛЬКА. Ага, «толькі ёй!» А яна толькі Залатусе, а Залатуха толькі Пятрунічу, а Пятруніч толькі Балбатухінскай, а тая — чортавай бабульцы... Адным словам, «кума кумцы па сакрэту, а кумка — усяму свету»!

ЛІШАЙЧЫК А я ім і ні кум і ні сват! Ды, зрэшты, за што купіў, за тое і прадаў.

КАНАПЕЛЬКА. Аказваецца, танна можна такіх купіць, ды і... прадаць...

ЛІШАЙЧЫК (зусім раскіс). Таварыш Канапелька, вельмі прашу вас не рабіць з гэтага ніякага шуму. Няхай застанецца паміж намі.

КАНАПЕЛЬКА. Што «паміж намі»? Самі ж казалі: «аб гэтым сакрэце нават у аўтобусах гамоняць».

ЛІШАЙЧЫК. Ну, дык няхай сабе гамоняць, але я тут ні прычым, разумееце, таварыш Канапелька?

КАНАПЕЛЬКА. Разумею, цяпер я ўжо ўсё разумею.

ЛІШАЙЧЫК (вылупіў вочы і падаецца назад). Што вы разумееце? Ды што вы такое разумееце? (Выцірае хусткай лоб). Я вас прашу...

КАНАПЕЛЬКА. А што вы думаеце, Лішайчык! Пра гэтую вашу «навіну» я нікому — ані-ні! Ні слова!

ЛІШАЙЧЫК (відаць, аблягло ад сэрца). От жа дзякую! Век не забуду. Значыць, нікому?

КАНАПЕЛЬКА. А каму гэта цікава слухаць, аб чым звягаюць балбатуны і плеткары ўсялякія. Але і ў мяне ёсць для вас строгі сакрэт? Ці чулі вы? Не? Дык дайце я на вушка скажу, толькі вам! (Гучны шэпт.) С-слухайце, с-скора адбудзецца с-сход рабочых і інжынерна - тэхнічнага персаналу. Я вам нават магу сказаць парадак дня — вельмі важнае пытанне...

ЛІШАЙЧЫК (гарыць ад нецярпення). Якое? С-скажыце!

КАНАПЕЛЬКА. Пераключэнне нашага завода...

ЛІШАЙЧЫК (аж страпянуўся). Значыць, усё-такі пераключаюць?

КАНАПЕЛЬКА. Пераключаюць!.. На выпуск новай прадукцыі на аснове ўкаранення новых, больш прагрэсіўных метадаў працы.

ЛІШАЙЧЫК. (Зноў разгубіўся). Э-э-э... (Схамянуўся). Вось гэта дык навіна!.. (лісліва). Правільна! Але навошта вам так хваляваццa! Ды не варта, таварыш Канапелька, і ўвагі на іх звяртаць.

КАНАПЕЛЬКА. Варта, вельмі варта. На гэтую з'яву трэба звярнуць увагу ўсіх.

ЛІШАЙЧЫК (з жахам). Усіх?

КАНАПЕЛЬКА (да публікі). Ці чулі вы? (Рэзка павярнуўся і цвёрда крочыць за кулісы.) Усіх!

ЛІШАЙЧЫК (тэпае за ім.) Таварыш Канапелька! Таварыш Канапелька! Слухайце, што я вам скажу... (махнуў рукой.) І слухаць не хоча! (За сцэнай.) Ды вы паслухайце...

ВЯДУЧЫ (выйшаў на авансцэну.) Ці вы чулі? (Усміхаецца.) І што вы думаеце, сябры? Таварыш Канапелька выступіў-такі на сходзе і звярнуў увагу ўсіх прысутных. Усім ён адкрыў вельмі важны сакрэт, з якога даведаліся, што завёўся ў калектыве гэтакі Лішайчык, ужо занадта прыліплівы Лішайчык і з'яўляецца ён небяспечным разносчыкам чутак і такой заразы, як пляткарства.

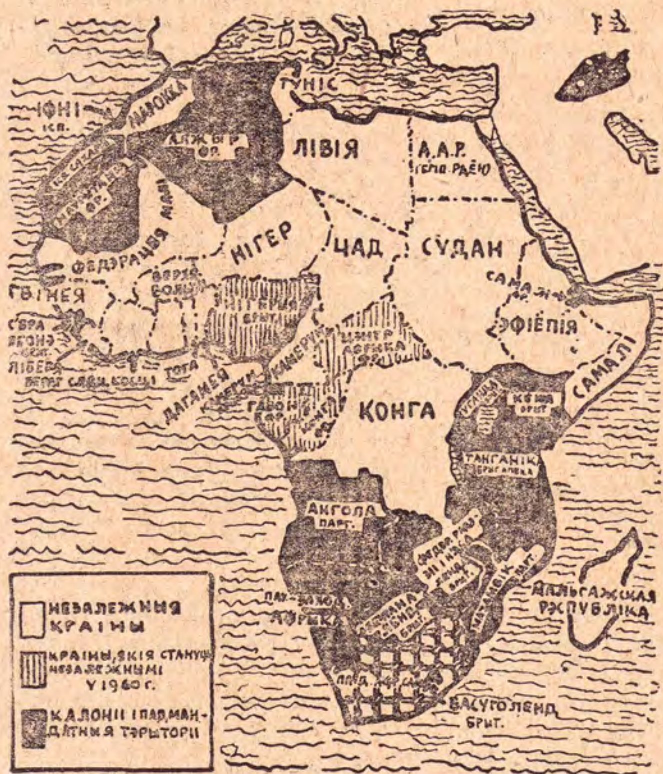
Дык скажыце, сябры, паклаўшы руку на сэрца: сярод вас такія лішайчыкі выпадкам не сустракаюцца?

Л. ВІРНЯ

ПРАЎДА АБ ЧОРНЫМ ВЕЛІКАНЕ

КРАЇНА КАЗАЧНЫХ СКАРБАЎ

Тэрыторыя Афрыкі ў тры разы перавышае тэрыторыю Еўропы і складае адну пятую частку паверхні зямнога шара — 30 мільёнаў квадратных кіламетраў. Насельніцтва Афрыкі — 230 мільёнаў чалавек. Белыя складаюць 20 прац. насельніцтва ў Паўднёва - Афрыканскім Саюзе, 10 прац. — у Алжыры, 3 прац. — у краінах Цэнтральнай Афрыкі, прац. — у Кеніі. Ва ўсёй Афрыцы белыя складаюць толькі 2 прац. насельніцтва.

✲

У здабычы важнейшых мінеральных багаццяў на долю Афрыкі выпадае: алмазы — 99, кабальт — 0, хром — 40, марганец — 36, медзь — 27, золата — 59, плаціна — 62. Па здабычы ўрана Паўднёвая Афрыка займае ў капіталістычным свеце другое месца, рэспубліка Конга — чацвёртае.

✲

Афрыка дае 45 прац. прадукаванай у капіталістычным свеце кары коркавага дрэва, 65 прац. пальмовага масла, 63 прац. какао, 11 прац. кавы, 7 прац. каўчука.

✲

У рэспубліцы Конга штогод дабываецца 11 500 кг чыстага золата, 5 500 тон зярністага кабальта, 360 000 тон марганца, 240 000 тон медзі, 90 тон серабра, мільёны каратаў прамысловых алмазаў, 600 000 каратаў ювелірных алмазаў.

Факты асуджаюць

У 1442 годзе ў сталіцу Партугаліі Лісабон прыбыў першы карабль з афрыканцамі, захвачанымі для прадажы ў нявольніцтва. Амаль чатыры стагоддзі каланізатары вывозілі з Афрыкі нявольнікаў. На кожнага нявольніка, які жывым даязджаў да Амерыкі, выпадала некалькі памершых у дарозе. Было прадана ў няволю і загінула ў дарозе каля 100 мільёнаў афрыканцаў!

✲

За ўвесь час гаспадарэння каланізатараў у Афрыцы не пабудавалася ніводнага машынабудаўнічага завода.

✲

У партугальскіх калоніях Ангола і Мазамбік да гэтых пор існуе таргоўля нявольнікамі.

✲

У англійскай падмандатнай тэрыторыі Танганіцы існуе «Закон 1955 года аб фізічных пакараннях». Згодна з гэтым законам штогод больш 1 500 чалавек б'ецца камышовымі кіямі.

✲

У англійскай калоніі Кеніі 3 000 еўрапейскіх плантатараў забралі для сябе палавіну ўсёй прыгоднай для апрацоўкі зямлі.

✲

У Афрыцы адно дзіця з кожных чатырох паміраe да года. Палова афрыканскіх дзяцей не дажывае да 15 год. Сярэдняя даўгата жыцця афрыканцаў у англійскіх калоніях 34 гады жанчыны і 32 мужчыны.

✲

На будове жалезнай дарогі Браззавіль — Пуэнт-Нуар у былой французскай экватарыяльнай Афрыцы з-за невыносных умоў працы і жыцця паміраe ў сярэднім 200 афрыканцаў на кожны кіламетр дарогі.

✲

Па даным Арганізацыі Аб'яднаных Нацый на аднаго лекара ў Кеніі прыпадае 9 700 жыхароў, Паўночнай Радэзіі — 11 000, Танганіцы — 20 000, Угандзе — 21 000, Н'ясалендзе — 32 000.

✲

80 — 85 прац. афрыканцаў не ўмеюць чытаць і пісаць. У Ангале толькі 2 прац. дзяцей ходзяць у школу, у Танганіцы — 1 прац. Сярод шасці мільёнаў насельніцтва партугальскай калоніі Мазамбік ёсць толькі адзін чалавек, які закончыў універсітэт.

✲

У каланіяльнай вайне ў Алжыры, якая прадаўжаецца ўжо каля шасці год, загінула каля 700 000 алжырцаў.

✲

Толькі ў 1952 — 1955 гадах, англійскія каланізатары ў Кеніі забілі 10 тысяч і кінулі ў канцлагеры 60 тысяч афрыканцаў.

Чорныя рукі рвуць кайданы

На нашых вачах родзіцца новая Афрыка. Паднімаюцца да свабоды і свету ўсё новыя і новыя афрыканскія краіны.

1960 год называюць «Годам Афрыкі». І сапраўды, ён увойдзе ў гісторыю, як год вялікіх перамен у Афрыцы. У канцы мінулага года ў Афрыцы было толькі дзесяць незалежных дзяржаў, а першага кастрычніка гэтага года іх будзе 25. У гэтым годзе скінуць кайданы нявольніцтва 80 мільёнаў афрыканцаў.

Афрыка паднімаецца на барацьбу. Гераічаскі змагаюцца патрыёты Конга, слаўныя воіны алжырскай Нацыянальна-вызваленчай арміі. Грымяць выстралы ў Кеніі, Радэзіі, Н'ясалендзе, Паўднёва - Афрыканскім Саюзе. Адзін за адным пад небам Афрыкі падымаюцца ўсё новыя флагі свабоды і незалежнасці краін.

Вось выдарэнні толькі апошніх дзён:

1-га жніўня нарадзілася Дагамейская рэспубліка.
3-га жніўня — Рэспубліка Нігер.
5 жніўня — Рэспубліка Верхняя Вольта.
7 жніўня — Рэспубліка Бераг Слановай Косці.
11 жніўня — рэспубліка Чад.

У жніўні атрымалі сваю незалежнасць яшчэ тры былыя французскія калоніі: рэспубліка Цэнтральнай Афрыкі, Сярэдняе Конга і Габон. Насельніцтва васьмі новых незалежных краін складае 16 мільёнаў чалавек. Тэрыторыя іх — 4 500 000 кв. км. Яны перавышаюць Францыю больш чым у восем разоў.

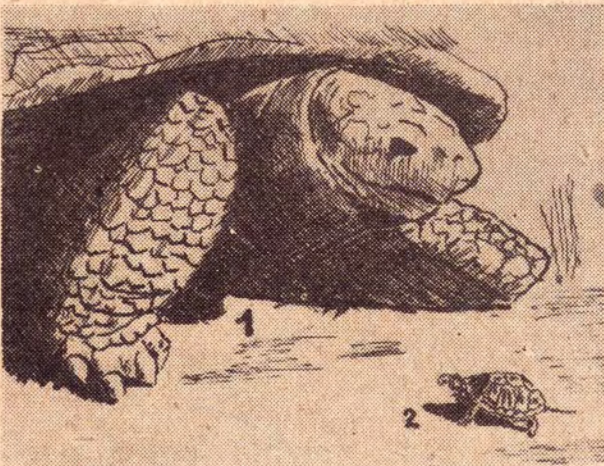
1-га кастрычніка аб'явіць сваю незалежнасць Нігерыя, самая вялікая з застаўшыхся ў Англіі калоній. Колькасць яе насельніцтва—35 мільёнаў чалавек — перавышае колькасць жыхароў усіх апошніх англійскіх калоній у Афрыцы. Тэрыторыя Нігерыі — 966,7 тыс. кв. км. У чатыры разы перавышае плошчу Вялікабрытаніі.

ГІГАНЦКАЯ ЧАРАПАХА

Сухапутныя гіганцкія чарапахі сустракаюцца на Галапагоскіх астравах Ціхага акіяна паблізу ад заходняга ўзбярэжжа Паўднёвай Амерыкі і на некаторых астравах Індыйскага акіяна. Размер іх дасягае 1,5 метра, а вага — да 200 кілаграмаў. За апошнія два стагоддзі гэтыя чарапахі былі вельмі знішчаны камандамі суднаў, якія заходзілі да астравоў і нарыхтоўвалі чарапах як вельмі зручныя «жывыя кансервы», таму што яны, як і ўсе паўзуны, могуць вельмі доўгі час жыць без ежы і вады. Кожная чарапаха давала 50 — 100 кілаграмаў выдатнага свежага мяса.

Сухапутная гіганцкая чарапаха (1) і наша балотная (2).

Расліны маюць сіні колер

Суседзі Зямлі

МЕСЯЦ І МЕРКУРЫЙ — ПУСТЫНІ

Як устаноўлена, Месяц і бліжэйшая да Сонца планета Меркурый амаль не маюць атмасферы: там мноства гор і горных хрыбтоў. На Месяцы няма ні вады ў чыстым выглядзе, ні ільдоў, ні снегу. На Меркурыі таксама няма прыкмет вады.

З-за вельмі разрэджанай атмасферы на паверхні Месяца і Меркурыя адбываюцца моцныя ваганні тэмпературы. Горныя пароды на працягу доўгага дня (на Месяцы — дзень роўны нашым двум тыдням, на Меркурыі — шасці) награваюцца да тэмпературы вышэй чым 100 градусаў цяпла, а за такую ж ноч астываюць да 150 градусаў холаду.

А ШТО НА МАРСЕ?

Затое планета Марс падобная да Зямлі. Яе нават называюць зменшанай копіяй Зямлі. Дыяметр Марса складае 6868 кіламетраў, а Зямлі — 12 756 кіламетраў. Вакол сваёй асі Марс абарочваецца на працягу 24 гадзін 37 мінут. Ён у паўтара раза далей ад Сонца, чым Зямля. Таму там значна халадней. На полюсах Марса, як і на зямных, пастаянна ляжыць снег і лёд.

Нахіл восі вярчэння амаль такі ж, як і ў Зямлі, і таму поры года сходныя: за вясной ідзе лета, за летам — восень і зіма. Розніца заключаецца толькі ў тым, што год на Марсе мае 687 дзён, і таму кожная з пораў году працягваецца амаль удвая даўжэй.

Клімат Марса суровы: моцная гарачыня днём і мароз ноччу. Днём на экватары бывае да 34 градусаў цяпла. Да вечара тэмпература падае да 6 градусаў холаду; начамі ж, нават летам, бывае яшчэ халадней. Зімой мароз дасягае ў сярэдніх шыротах да 80 градусаў.

На Марсе ёсць атмасфера. Гэта пацверджана шматразовымі назіраннямі воблакаў. Воблакі, якія складаюцца з кропелек вады або сняжынак, бываюць белыя і жоўтыя. Хуткасць руху іх амаль такая ж, як і зямных.

Існаванне раслінасці на Марсе несумненна — такі вывад савецкіх вучоных. У 1948 годзе Г. А. Ціхаў устанавіў, што расліны Марса адрозніваюцца ад зямных сваім колерам. Яны маюць блакітнавата - зялёную, сінюю і нават фіялетавую афарбоўку, што звязана з нізкай тэмпературай і недахопам вільгаці.

Самае дзіўнае на Марсе — гэта сетка каналаў. Так названы лініі або палоскі на паверхні Марса, бачныя ў тэлескоп. Яны цягнуцца ад полюса да экватара і геаметрычна правільныя.

ПАРАЗІТ

(Працяг са стар. 5)

Хведар Карпюк абложаны быў больш - менш дзвюма тысячамі зл. падаткаў, калі павінен быў плаціць па звыш дзесяці тысяч у год. З простага рахунку вынікае, што «зарабіў» ён на гэтым 18.404 злотых. Бачым тады, што фікцыйная арэнда аказалася цудоўным сродкам. Калі гэтую суму дадаць да ўсіх падатковых даўгоў Карпюка, атрымаем звыш сто тысяч злотых. Не мала «заэканоміў» хітры паразіт на дзяржаўнай касе!

У дадатак, да Карпюка рэдка калі заглядалі зборшчыкі Фінансавага аддзела ППРН у Бельску. Яму ніхто і ніколі нават не прабаваў хаця бы выслаць выканаўчы ліст (тытул экзекуцыйны), не гаворачы ўжо аб выкананні самай экзекуцыі. Толькі за 1958 і 1959 г. г. атрымаў ён ад Фінансавага аддзела напамінкі за невыкананне падатковых абавязкаў. Карпюк спакойна схаваў іх да партфеля і далей не плаціў ані залатоўкі.

Чаму? Ці ж не меў чым заплаціць? Аказваецца, што не ў тым справа. У Карпюка знайшліся грошы на пабудаванне новага, велізарнага дома. Але, відавочна, дайшоў ён да вываду, што новы дом надта ж ужо выкрываў бы яго багацце. Вырашыў тады прадаць яго, далажыць яшчэ некалькі дзесяткаў тысяч залатых і купіць сабе домік з агародчыкам у Бельску Падляшскім. Карысці з гэтага шмат. Можна тады чынам афішаваць сваёю бядою, а ў Бельску трымаць кватарантаў, якія заплацяць па некалькі сот злотых у месяц. Зразумела, што для Карпюка значна выгадней так выкарыстаць грошы, чым аддаць іх дзяржаве. Ці, аднак, гэткае вырашэнне справы выгаднейшае для ўсёй грамадскасці?

ЦІ ГЭТА НЕ ЗЛАЧЫНСТВА?

Хведар Карпюк, так сказаць, жыве пад носам павятовых улад. Праз пяць гадоў водзіць за гэты нос каго толькі хоча. На працягу існавання Народнай Польшчы, амаль увогуле не плаціў і не плаціць сельгаспадаткаў. Гэткім чынам прысвоіў сабе звыш ста тысяч злотых дзяржаўных грошай (дакладна: 101 915,69 зл.), і, ніхто яго за гэта не турбуе.

Ці ж гэта не гаспадарчае злачынства?

Трэба, аднак, разглядзець другі, на маю думку, больш важны бок гэтай справы. Трэба, менавіта, адказаць на пытанне: ці мог бы існаваць гэткі паразіт у нашай грамадскасці, каб адказныя людзі за дагледжванне гэткіх спраў, якімі павінны быць працаўнікі Сельгаспадарчага і Фінансавага аддзелаў у Бельску Падляшскім, не стварылі магчымасці для яго існавання? Карпюк толькі ўмела карыстаўся спрыяльнымі абставінамі дзеля сваіх махінацый.

Ці ж гэта таксама не злачынства?

Ведаюць суседзі, як хто сядзіць. Абыякавасць мясцовых улад да блытаніны шытай грубымі ніткамі, якую праводзіў праз пяць гадоў Хведар Карпюк, не падтрымлівае аўтарытэту народнай улады. Гэткае становішча толькі стварае ўмовы для новых камбінатарскіх спробаў.

Ці ж гэта ізноў не злачынства?

Думаю, што адпаведныя органы народнай улады ўсебакова разгледзяць прадстаўлены ў гэтым артыкуле заўвагі і справядліва скарыстаюць са сваіх паўнамоцтваў, каб усякім паразітам скруціць галаву.

ВІКТАР РУДЧЫК

У справе азелянення

Выгляд і агульная эстэтыка нашых вёсак у многім залежыць ад стану дарог і вуліц. У гэтай галіне зроблена ўжо шмат і робіцца далей. На ўвагу і пахвалу заслугоўваюць тут тыя ўсе, хто з'яўляецца ініцыятарам грамадскіх чынаў і прымае ў іх актыўны ўдзел. Няма ў нас аколіцы, дзе б нічога не было зроблена і нічога не рабілася грамадскім чынам.

Адной з дзялянак грамадскага чыну з'яўляецца азеляненне вуліц і дарог. Але людзі маюць неадное чы сур'ёзныя клопаты са здабыццём маладых дрэўцаў на пасадкі, з іх падборам. Напрыклад, жыхары вёскі Свіслачаны (ГРН Зубкі) грамадскім чынам у гонар 1 Мая абсадзілі 1200 метраў дарогі між Свіслачанамі і Зубкамі. Пасаджаны былі бярозкі і ёлачкі. Аказалася, што ёлачкі пасохлі. А шкада ж людской працы і ініцыятыўнасці. Чаму ў такіх выпадках ГРН-ы не кантактуюцца з аддзеламі сельскай гаспадаркі і лясніцтва ПРН-аў? На нашу думку гэтыя аддзелы павінны таксама больш цікавіцца грамадскімі чынамі ў галіне дрэўцаў - саджанцаў на пасадкі на нашых дарогах і вуліцах, якія так бедныя яшчэ ў зелень у параўнанні з іншымі ваяводствамі. (мк)

Надзённыя справы Дубіч-Царкоўных

Уборцы ўраджая ў гэтым годзе вельмі перашкаджала неспрыяльнае надвор'е. Сяляне выкарыстоўвалі кожны сонечны дзень дзеля працы ў полі. Ім хапіла некалькі прыгажэйшых дзянькоў, каб запоўніць клуні жытам, аўсом і пшаніцай. Трэба сказаць, што ўраджай у гэтым годзе зусім добры. Наш вясковы трактарыст Валодзя ўжо некалькі тыдняў малоціць збожжа і яшчэ дагэтуль не можа выканаць усёй сваёй працы — столькі яму прывозяць сяляне мяшкоў. Тыя ж гаспадары, якія ўсё эмалацілі, ужо прыступілі да воркі пад яравыя.

МІКАЛАЙ ПАНФІЛЮК

Дубічы - Царкоўныя

Безабаронная вёска

Вёскі, якія знаходзяцца ў маёй аколіцы, маюць громаадводы. Толькі вёска Плянта, Беластоцкага павета, з'яўляецца безабароннай. Нідзе тут не знойдзеце громаадвода, і мясцовыя жыхары заўсёды з вялікай трывогай узіраюцца ў пахмурнае неба, прадвяшчаючае буру.

Сёлета ў грам. Сцяпана Юзвюка, які пражывае ў Новай Волі, ад грому згарэлі гумно і хлеў. Вось, менавіта, грам. Юзвюк не згадзіўся на абсталяванне громаадвода. Такіх лёгкадумных сялян у Новай Волі ёсць некалькі.

Узнікае зараз пытанне: — Ці Павятовая каманда добраахвотнай супрацьпажарнай аховы і Інспектарат ПЗУ у Беластоку упэўнены ў тым, што гром ніколі не загляне ў Плянту?

Ад імя жыхароў гэтай безабароннай вёскі задае такое пытанне і просіць зацікавіцца гэтай справай —

АРКАДЗЬ САРАЧЫНСКІ

УВАГА ЧЫТАЧЫ!

УЖО Ў КАСТРЫЧНІКУ ПАЧНЕМ ДРУКАВАЦЬ НОВУЮ ЦІКАВУЮ АПОВЕСЦЬ.

НЕАДКЛАДНА ЗРАБІЦЕ ПАДПІСКУ НА «НІВУ» НА IV КВАРТАЛ.

ТОЛЬКІ ЗА 7 ЗЛ. 20 ГР. БУДЗЕЦЕ МЕЦЬ ШТО ЧЫТАЦЬ ПРАЗ ЦЭЛЫЯ ТРЫ МЕСЯЦЫ.

СКАЖЫЦЕ АБ ГЭТЫМ СВАІМ СУСЕДЗЯМ І ЗНАЁМЫМ, ХАЙ І ЯНЫ НЕАДКЛАДНА ЗРОБЯЦЬ ПАДПІСКУ НА «НІВУ».

„NIWA"

Organ ZG PTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul. Warszawska 11 telefon 54-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr. 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2,40 zł kwartalnie — 7,20 zł półrocznie — 14,40 zł rocznie — 28,80 zł

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10,15 zł półrocznie — 20,30 zł i rocznie — 40,60 zł.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16.

Nkł 5.000 Bltk N-1

(Працяг са стар. 2)

Была ўжо гадзіна ночы, а Хаманака ўсё не вяртаўся. Нават маўклівы Морысіма ўрэшце не вытрымаў і сказаў:

— Што ж гэта з ім сталася?

Яму, напэўна, здавалася, што Хаманака або ўцёк, або пакончыў з сабою.

Дарэчы, калі гаварыць адкрыта, мы тады не вельмі непакоіліся аб ім. Аднак на ўсялякі выпадак я ўсё ж вырашыў праверыць паліцу з рэчамі Хаманака. Вывучыўшы яго рэчы, я ўявіў усю сур'ёзнасць здарэння.

Абмундзіраванне было акуратна складзена. Ні дзённіка, ні іншых запісак не выявілася. Было ясна, што Хаманака ўцёк.

Морысіма, падышоўшы да мяне, сказаў:

— Ну што, будзем дакладваць? Ці лепш пашукаць самым?

Я пабег да Нагуці.

Мы разбудзілі ўсіх з нашай групы і пачалі пошукі. З гарадка Хаманака выйсці не мог, таму мы вырашылі перадусім агледзець тэрыторыю.

Маючы на ўвазе выпадак з Абэ, я і Морысіма лічылі, што Хаманака пакончыў з сабою. Але дзе і як ён мог гэта зрабіць? «Самагубства!» У мяне гэтае слова выклікала страх.

— Пабачым у басейне, — сказаў я, і Морысіма моўчкі пайшоў за мною.

Стаўшы на бетонны край басейна, я са страхам чакаў, што зараз у яго глыбіні ўбачу труп Хаманака. Ногі ў мяне трасліся ад хвалявання.

«Зараз убачу, зараз убачу!» — думаў я, углядаючыся ў ваду. Раз мне нават здалося, што на нерухомай паверхні я ўбачыў нешта падобнае да

трупа. У мяне пайшлі мурашкі па спіне.

— Не, тут не відна. Пойдзем паглядзім ля сваліні, — сказаў я.

Там раслі густыя вішні і для самагубства цяжка было б падшукаць больш выгаднае месца. Але і тут мы нічога не знайшлі.

Прайшло больш гадзіны, і людзі пачалі вылазіць з сябе. Цяпер прачнуўся ўжо ўвесь атрад — усё пайшло ў рух. З аднаго будынка, да якога мы як раз падыйшлі, выйшаў з электрычным ліхтарыкам вольнанаёмны Омі.

— Ага, разгубіліся? Вось дурні! Нечага тут шукаць, ідзіце са мною. Вы ўсе ў гэтым вінаваты, — пагражаючы сказаў ён.

І сапраўды, калі Хаманака ўдалося ўцячы з размяшчэння атрада, то гэта абазначала вялікую бяду не толькі для аховы, але і для ўсяго атрада. Усе гэта адчувалі, і шукалі ўважліва.

Прайшла яшчэ гадзіна. Шукалі ў будынках, ля земляльнага вала і ў полі.

Неба святлела, і ўжо выразна была відна зямля пад нагамі і твары людзей.

Ля земляльнага вала сустрэліся дзве групы, якія ішлі насустрач.

— Вось ён! Сюды! Сюды! — раптам раздаліся стуль крыкі. Усе кінуліся туды. Ля самага вала, дзе расла густая трава, цямнела нешта падобнае на камень. Гэта быў Хаманака. Убачыўшы Хаманака, я адчуў да яго вострь жаль: ужо лепш, каб быў ён мёртвы!

— Гэты падлюга ўсіх спалохаў! Уцякаць задумаў, паганец! — лаяліся вольнанаёмныя і са злосцю білі Хаманака нагамі.

А ён сядзеў скурчаны і не падымаў галавы.

— Уставай! Уставай! Прасі прабачэння. Калі па-

просіш прабачэння, цябе не будуць караць, — сказаў Омі, і, схапіўшы Хаманака за каўнер, хацеў паставіць яго на ногі. Хаманака ўвесь быў у пылі і гразі. Акуляры і шапка яго зніклі, твар быў перакрыўлены страхам.

— Ты хацеў уцячы? Што маўчыш, гавары! — злосна крыкнуў Омі і, тузануўшы з усёй сілы, паставіў Хаманака на ногі. А ён толькі бяздумна агляну ўся і не сказаў ні слова.

— Гавары! — дзіка зароў Омі і замахнуўся. Пры гэтым ён пусціў каўнер, за які трымаў уцекача, і той, згубіўшы падпору, як мяшок упаў на зямлю. Здавалася, ён не адчуваў ні штуршкоў, ні болі. Яго паднялі і пацягнулі. Мы з Морысіма са смуткам глядзелі яму ўслед.

Магчыма, дабраўшыся да вала, ён у апошні момант злякаўся і не адважыўся ўцякаць. Дарэчы, гэта кожнаму здалося б немагчымым. Дык каб уцячы, трэба было перабрацца праз сяміметровую ўнутраную сцяну, а за ёю была вонкавая сцяна з калючым дротам. Напэўна ён усё гэта разумеў, але не бачыў для сябе іншага выхаду.

Жорсткім ударам абрушылася на яго гэта няўдача, вынікі якой пакуль яшчэ нельга было прадбачыць.

Хаманака пасадзілі на гаўптвахту на неакрэслены тэрмін. Усю яго адзежу і асабістыя рэчы забралі ў вучэбны аддзел.

— Цяпер мы засталіся ўдваіх, а з часам і нам давядзецца развітацца, — з сумам сказаў Морысіма.

— Не каркай! — груба адказаў я.

Але што ж будзе з Хаманака? Ці ўбачым мы яго калі небудзь?

(Працяг будзе)

НЕПАРАЗУМЕННЕ

У старога Мацея былі дзве слабасці: дачка-дзябёлая дзеўка і паўрасавая кабыла.

У гэты дзень Мацей меў двух наведвальнікаў. Спачатку прыйшоў Панкрат. Ён адразу прыступіў да справы:

— Чуў, быццам прадаеш кабылу.

— Прадаю, дванаццаць кавалкаў дасі, будзе твая, — адказаў Мацей.

— Э... дванаццаць!.. — запярэчыў Панкрат. — Скуру дзярэш, Мацей. Вось у Аполі за восем кавалкаў каралеўскага рысака прадаюць. А ў Катавіцах і Бытомі нават забаронена ездзіць па горадзе коньмі. Цяпер трактар у модзе, а коні ідуць у адстаўку.

— А гной табе трактар дасць? — ядавіта спытаў Мацей. — А мо' ты і на кірмаш трактарам паедзеш? Мая кабыла праз тры месяцы жарабя дасць. Заплоціш за аднаго каня, а купляеш, значыць, два.

— Апольскую цану дам, — сказаў Панкрат.

— Тады дуй у Аполе, там і купіш, — адказаў Мацей.

Панкрат памяў у руках шапку і пайшоў.

Неўзабаве да Мацея прыйшоў Максім, сын млынара. Прывітаўся, сеў на акрайчыну лаўкі і нясмела пачаў:

— Дзядзьку Мацей, у вас тавар, а я купец, вырашыў зайсці, мо' дагаворымся.

— Для сябе дагаварвацца прыйшоў, ці для бацькі? — спытаў Мацей.

— Для сябе... Маю чатыры гектары пад лесам... кідаю млын!..

— Дрэнна, як дзеці сварку заводзяць з бацькамі.

— Я не сваруся, толькі не магу глядзець, як мачаха запрагла бацьку, нібы каня... Мо' дагаворымся, дзядзьку Мацей?

— Чаму не дагаворымся, дванаццаць кавалкаў дасі, і хоць у гэтай хвіліне едзь ёю дахаты.

Максім пачырванеў і скромна заўважыў:

— Ездзіць на ёй я не збіраюся, жаночы пол раз пакрыўдзіш — век не забудзе...

Мацей не даў Максіму закончыць:

— Яна спакойная, — пачаў угаварваць, — зубы та ты бачыў?

— Бачыў, пазайздросціць можна.

—Эгэ, а ногі? Стройныя, моцныя, уся сіла ў гэтых нагах, хочаш пакажу, — запрапанаваў Мацей.

— Ну навошта, ці я вам не веру, — адазваўся засаромлены Максім.

— А крыж які гладкі, да костачкі не дабярэшся, — працягваў Мацей. — Ну а цана цвёрдая, як дзяржаўная, і сотні не ўступлю. Не адзін ужо адыходзіў па гэтай прычыне.

— То і іншыя прыходзілі? — нейкім дзіўным голасам спытаў Максім.

— А ты думаеш, што толькі ты аматар на яе? Яна ў мяне вядомая на ўсю аколіцу, ад Бельска да Гайнаўкі яе знаюць.

Максім неспакойна закруціўся на месцы, а Мацей працягваў далей:

— Да таго ж, за тры месяцы бясплатны дадатак табе падарыць — жарэбчыка будзеш мець... Ды што з табою? Збялеў цэлы, мо' жывот?! Папі вады, лягчэй будзе.

— Не трэба... Сем тысяч маю, рэшту ў бацькі пазычу, — выціснуў Максім.

— Мы людзі свае, хлопец ты салідны, можаш зараз жа браць кабылу.

У Максіма вочы вылязлі, як у рака:

— Я... якая кабыла? Я ў сваты прыйшоў!

— Дурань! З гэтым ідзі да дачкі. Круціш мне балалайку з кабылай, а аб дачцы гутарка! — закрычаў Мацей.

Грамадзяне мілыя, ды ці ж мала ў нашым жыцці непаразуменняў бывае?

Дзядзька Лявон

У СКЛЕПЕ

Адзін сельгасгуртковец прыйшоў ў краму.
— Піва ёсць?
— Ёсць.
— Налівай.
Калі піва было наліта раптам ён нешта ўспомніў.
— А ці зніжка для сельгасгуртkоўцаў ёсць?
— Няма.
— Вылівай назад.

Вася Касцючук
Тынкоўшчына

ДЗЕД І СМЕРЦЬ.

Дзед нарубаў дроў і нясе. Нясці было далёка і ён змарыўся. Палажыў дровы і кажа:
— Ах, каб хутчэй смерць прыйшла!
Тут жа прыйшла смерць і кажа:
— Вось і я, чаго табе трэба?
Дзед злякаўся і адказаў:
— Памажы мне дровы падняць.

Мікалай Панфілюк
Дубічы - Царкоўныя

СУСЕДКІ..

Суседкі сядзелі на прызбе і гаварылі:
— Ці варыла ты калі варэнне з яблык?
— А чаму ж не варыла.
— Хіба шмат цукру трэба? Кілаграм на кілаграм?
— А дзе там, многа менш: паўкілаграма цукру на паўкілаграма яблык.

Вася Садоўскі
Старое Ляўкова

У СПЁКУ

ЗАСЯДЗЕЎСЯ

ДАЧАКАЎСЯ

РАХМАНЫ ХАРАКТАР

КРЫСТЫНА ЖЫВУЛЬСКА

(ГУМАРЭСКА)

Вацэк не адносіўся да добра выхаваных дзяцей. Можна было б смела, без ніякай рызыкі сцвярджаць зусім адваротнае. Да таго ж гады паглыблялі ў ім тыя рысы, якія ледзь-ледзь праяўляліся ў раннім дзяцінстве. І вось у свае 14 год ён быў ужо ў многіх адносінах закончаным хуліганам.

Сям'я як сям'я, яна доўга не магла прымірыцца з такім дыягнозам. З раніцы і да вечара з розных прычын, якія Вацэк пастаўляў з сапраўднай шчодрасцю, працягваліся нарады пра тое, як папярэдзіць ліха.

— Па сутнасці ў яго рахманы характар, — сцвярджала бабуля. — Толькі ён ніяк не здолее праявіць яго. Калі я ўчора сказала яму, каб перастаў стукаць аб шафу малатком, бо ў мяне, маўляў, баліць галава, — адразу паслухаў.

— Вось цуд, — здзівілася маці Вацэка, — сапраўды адразу паслухаў?

— Амаль што адразу, — удакладніла бабуля.

— Урэшце ў нас ёсць на яго лякарства, — узрадаваліся члены сям'і. Затым яны перайшлі да рэалізацыі новага метаду дзеянняў.

— Вацуня, зрабі ўрокі, бо я адчуваю, што пачынаецца прыступ жаўтухі.

— Як гэты прыступ пачнецца, тады няхай маці пакліча мяне. Я прыбягу паглядзець, які ў маці колер твару — жоўты ці зялёны, — адказаў Вацэк і пабег на панадворак.

— Ён прызвычаіўся ўжо да тваёй жаўтухі, — пракаменціраваў гэтае здарэнне бацька. — Тут трэба прыдумаць нешта новае. Ты выедзеш, а я скажу, што цябе адвезлі ў бальніцу.

Маці не была ў захапленні, але бацька хутка ёй даказаў, што ва ўсёй сям'і яна найбольш прыдатна да ролі хворай.

Знікненнем маці Вацэк зацікавіўся ў такой ступені, што зрабіў арыфметыку.

— Сыноў пускаюць у бальніцу? — спытаў ён.

— Пускаюць, любоў мая, — адказаў вельмі крануты бацька.

— Гэта сіла! Нам з Фэлькам якраз патрэбны белыя халаты. Каб пераапрануцца ў духаў і пужаць вартаўніка з шостага квартала. Лепш за ўсё мы сцягнем іх у гэтай бальніцы.

— А здароўе маці цябе не хвалюе? — спытаў расчараваны бацька.

— Чаму не, няхай папраўляецца. Толькі няхай не ўмешваецца ў мае справы.

Назаўтра Вацэк аб'явіў, што не пойдзе ў школу, бо па-першае, яму не хочацца і, па-другое, настаўнік заалогіі наводзіць сум, як халера.

Бацька вельмі перапалохаўся:

— Уставай, мой даражэнькі, вельмі цябе прашу. Ідзі ў школу, бо бабуля звіхнула сабе нагу.

Вацэк прыадкрыў адно вока:

— Звалілася з лесвіцы?

— Не. Проста пакаўзнулася.

— Шкада, — заўважыў Вацэк. — Было б куды больш смешна, калі б яна звалілася з лесвіцы.

Нага бабулі рабіла сваё ўздзеянне толькі адзін дзень. Ужо назаўтра, пуляючы каштанамі з рагаткі, ён разбіў у двары амаль усе вокны ў кватэрах ніжэйшых паверхаў. Адхваставаў таксама шэраг сваіх малодшых сяброў і сяброўак. Цэлы дзень працягваліся візіты ахвяр і іх бацькоў.

— Па сутнасці ў яго вельмі рахманы характар, растлумачвала ўслых бабуля. Але яна ніяк не здолела дастаткова аргументаваць гэты тэзіс.

Вечарам сям'я вырашыла ўжыць чарговае псіхалагічнае ўздзеянне. На гэты раз ахвярай стаў бацька.

— Тата трапіў пад аўтамашыну, — дрыжачым голасам вымавіла маці. — Цяпер ты адзіны мужчына ў доме. Спадзяюся, што ты возьмешся за розум...

Вацэк прызадумаўся на некалькі хвілін.

— Гэта значыць, што я цяпер сам сабой распараджаюся, так? А што будзе, калі тата вернецца? Я ведаю такіх, што іх машына толькі злёгку кранала.

— Вацэк, — плакала маці праўдзівымі слязьмі. — Няўжо з цябе ніколі не выйдзе чалавека?

— Ужо неўзабаве. Мама, не азірнешся — і станеш бабуляй. Фэлек мне растлумачыў, як гэта робіцца.

Бацька вярнуўся. Маўкліва ўсе прыняліся за абед. Вацэк не дакрануўся да стравы. Раптам ён сказаў:

— Калі ўсе памруць, то з'ем суп.

— І чаму б для дзіцяці не зрабіць гэтую прыемнасць? — зазначыла бабуля. — У яго ж па сутнасці рахманы характар.

Пераклаў з польскай мовы
А. Мальдзіс.

